

Kerstmorgen 2024, Agneskerk Goutum (Fr.)
Johannes 1, 1-18 en 1 Johannes 4, 11-14

God gezien

“Niemand heeft ooit God gezien.”

Als een dikke streep zet de evangelist Johannes het onder zijn eerste hoofdstuk. En in een brief, die ook aan hem wordt toegeschreven, herhaalt hij het nog maar eens: “Niemand heeft ooit God gezien.”

Dat is meer en meer een probleem geworden, en ook een reden om die God vaarwel te zeggen.

Als er ooit al een tijd geweest is, waarin men de aanwezigheid van God als vanzelfsprekend aannam, dan is dat nu wel voorgoed voorbij.

Voor steeds meer mensen is God alleen nog een woord van vroeger, een naam die langzaam verbleekt is.

En leven zonder Hem? Ach, iedereen blijkt het te kunnen.

Ook als je er mee opgevoed bent.

“Ik kan niks met God beginnen” zei de jongen. “Het doet me niets meer.

We kunnen inmiddels alles zelf verklaren,

We weten hoe de wereld wetenschappelijk in elkaar zit en draait.

Daar hebben we hem niet voor nodig.

En bovendien, dan zou de wereld er toch veel beter uit moeten zien?

Nee, niemand heeft ooit God gezien” – zei de jongen,

En hij wist niet dat hij daarmee Bijbeltekst citeerde...

God willen zien, ook een kind kan dat vaak vragen.

‘Waar woont God?’ vroeg het zoontje van een collega.

Die wilde niet voor het gemakkelijke antwoord ‘in de hemel’ gaan,

En hij zei: ‘God woont in het verhaal’.

Een antwoord waar je je leven lang mee toe kan:

Steeds als de verhalen weer verteld worden,

Wordt God een werkelijkheid.

God willen *zien*, is vooral een behoefte van onszelf,

zoals je van een goochelaar het geheim van zijn truc wilt weten.

God moet zichzelf maar bewijzen.

Maar *als* Hij zich zou laten zien, wat dan nog? Wat lost dat op?

Het is geen nieuw verlangen,

het is al heel oud en komt in de beste kringen voor:

U kent waarschijnlijk het verhaal:

Mozes heeft, als in een goddelijke opdracht, het slavenvolk van de Hebreëën uit het concentratie kamp van Egypte bevrijd,

en hij zoekt met hen naar een nieuwe, veilige en vrije toekomst.

Mozes vindt dan dat hij het wel verdiend heeft

om die God, waar hij zo intiem mee is, ook eens met eigen ogen te zien.

En dan krijgt hij het antwoord

(en ik hoop dat u de humor er in wilt horen)

Oké Mozes, ga daar maar in die holte in de bergwand staan.

En dat ziet Mozes iets voorbij komen, in een flits,

Maar alles wat hij te zien krijgt is: zoiets als God-van-achteren!

De clou is duidelijk:

Ik ben geen bezienswaardigheid, geen bevrediging van jouw nieuwsgierigheid, geen poppetje in jouw eigen voorstellingswereld,

Nee, ik ben niets anders dan een *spoor* dat jij kunt *volgen*!

In veel van de bijbelse verhalen is het steeds *datzelfde* thema:

God, als een woord dat de weg wijst,

God als een vuur voor ons uit, als een licht is voor je voet,.

God als een verhaal dat verteld moet worden, niet stil mag vallen.

Het woord was God

Onze evangelieschrijver Johannes

heeft nog een andere invalshoek. Hij opent er zelfs mee:

In het begin was het Woord,

Het woord was bij God,

En dan durft hij: *het woord **was** God!*

God is, wil hij maar zeggen, niet te zien, maar te *horen*.

Hij is het woord, dat aan alles vooraf gaat.

Dit woord is opgeschreven,

op grote stenen, dan in de boeken van Mozes,

het gaat een eeuwigheid met ons mee, wordt doorverteld,

met als doel dat het *in ons hart geschreven* staat:

Want alleen *daar* kan de ontmoeting met God plaats vinden.

Het woord **was** God.

Het hoge woord, dat het bevrijdende licht uitroept.

Daarmee beginnen de bijbelse verhalen.

Hij staat aan het begin, als de oorsprong, de 'origine' van wie wij mogen zijn.

Als een woord dat scheidt, dat creëert. Dat wat uithaalt.

God is een Stem, hij valt samen met zijn Woord, zijn Wet, zijn Tora.
 God bestaat 'bij wijze van *spreken*'.
 Een stem die roept, een stem die aanspreekt,
 Een stem die onze naam noemt,
 Een woord dat ons de liefde verklaart, een woord dat ons wil bevrijden.
 Een Woord dat om antwoord vraagt.
 Dat woord *was*, en *is*, God.

Het woord is vlees geworden.

En dan doopt Johannes zijn schrijfstift nog eens in
 en schrijft het letter voor letter neer, maar het klinkt als een gongslag:
Dat woord is **vlees** geworden!
 Zo tenminste, lazen we het vroeger: het is *vlees* geworden...
 Zullen we daar maar 'mens geworden' van maken, vroeg een collega me eens.
 En hij heeft gelijk gekregen: zo staat het nu ook in de nieuwe vertaling,
 zoals u die daarnet ook te horen kreeg.
 Zijn (ook vaker gehoorde) argument was:
 'Vlees doet me zo aan de slager denken'.
 Ja, misschien is dat ook wel de *enig juist* gedachte, meende ik eigenwijs.
 Want het gaat hier toch om vlees, het bloed en de botten?
 Het vlees waaruit ik besta,
 Het vlees waarmee ik lief heb, en waarmee en waaraan ik lijd;
 juist ons lichaam is meteen ook onze dodelijke eindigheid.
 Het is aan bederf onderhevig, aan ziekte en dood.
 Maar ook aan onze eigen onze kapot makerij, onze zonde.
 Onze sterfelijkheid, onze pijnlijke begrensdheid, *dat* is het vlees.
 Ook al ontdekken we of verbloemen we dat.
 Maar dat 'vlees' is precies het onderdak,
 waarin het goddelijke Woord woning maakt, zijn tent opslaat.
 Iemand heeft het ooit heel kernachtig en kras gezegd:
 'God is met zijn poten in onze modder komen staan'
 Als de ultieme, opperste solidariteit.
 Het bevrijdende woord van het begin wordt juist daar ook voor ons van kracht!

Het godswoord, de Thora, dat woord vanouds,
 dat woord dat geschreven staan,
 het wordt een levende werkelijkheid in een mens.
 Het wordt geleefd en vóóргеleefd.
 Jezus als het wandelende woord van God,
 als de vleesgeworden Thora.

Als een soort ‘unieke voortzetting’ van de goddelijke bron
(want wat betekent dat klassieke ‘enig geboren zoon van de Vader’ anders:
De unieke voortzetting, de goddelijke zaakwaarnemer.)

God is liefde

De wazigheid van het woord ‘God’ wordt *nog verder* verhelderd:
Met dezelfde inkt, in dezelfde geest, durft later deze zelfde Johannes
(of iemand die sprekend en schrijvend op hem lijkt)
in een brief, die ook in de canon van de Bijbel is opgenomen,
het alles nog nader te specificeren: hij schrijft
*Wij moeten elkaar liefhebben, want de liefde komt uit God voort.
Want God is liefde....*

Dat dat Woord vlees werd, mens werd, geleefd werd,
is één groot getuigenis van liefde. Gevende, solidaire liefde.
Alleen wie kan liefhebben, kan ook het geheim dat God is, kennen.
Wie niet kan liefhebben, heeft geen weet van God.
Kan hem niet herkennen.... Nogal radicaal schrijft Johannes het neer:
Wie niet liefheeft, kan God niet kennen. Want God is liefde.
‘Niemand heeft ooit God gezien’, - hij herhaalt het nog maar eens -
Maar als je Hem echt wil kennen,
Dan vind je hem in de ogen van de mens aan wie jij je liefde geeft.
We zongen het vroeger al:
*Waar liefde woont, gebiedt de Heer zijn zegen.
Daar woont Hij zelf; daar wordt zijn heil verkregen.*
Of ook wel: *Ubi caritas et amor, ibi Deus est.*
Daar waar de gevende liefde is, daar is God zelf.

In God geloven is *niet*:
voor waar aannamen wat niemand kan zien of bewijzen,
maar is: vertrouwen op de overmacht van de liefde,
Want zo heeft Hij ons liefgehad, dat is zijn core-business.
Daarin is Hij onze Bron.

De liefde is altijd een **keuze**, een geloof, een vertrouwen.
‘Geloven in God’ zegt eigenlijk helemaal nog niks.
Ieder mens gelooft wel ergens is...
Maar geloven in de goddelijke liefde, dat is ‘gevuld geloofsvertrouwen’.
Zo vaak staan wij ons leven op kruispunten, grote en kleine,
en maken wij keer op keer onze keuzes:

kom ik hier voor mezelf op, kan ik die ander aftroeven?
 ga ik hier voor mijn eigen eer, voor de winst?
 Altijd is dan de ander een tegenstander, een bedreiging, of mogelijke vijand....
 Laat ik mij leiden door mijn antipathie, door mijn sympathie,
 door mijn eigen voordeel?
 Laat ik mij leiden door de behoefte aan vergelding, aan wraak,
 of door de mogelijkheid van vergeving, van verzoening?
 Soms zijn we ons niet eens bewust dat we *kunnen* kiezen,
 Vanwege al onze automatismen...
 En dan is het helemaal zo gemakkelijk niet
 om de liefde te laten overwinnen, uit die goddelijke bron te putten,
 daarmee God zelf toe te laten
 en zo alle toekomst open te houden.
 Soms (of vaak) moet ik met de keuze om lief te hebben, als een daad,
 ook *mijzelf* overwinnen.
 Maar in elke keuze doen wij een deur open, of dicht, voor God zelf.

Hoe God zelf liefde is,
 en hoe dat gestalte krijgt, vorm krijgt onder de mensen
 gaan wij vanaf vandaag weer zien,
 als wij het spoor van het Kind van Bethlehem volgen.
 'Wie mij gezien heeft, heeft de Vader gezien' – vertelt onze Johannes ook
 ergens.
 Dit kind is de vleesgeworden liefde,
 de wandelende liefdesverklaring van God zelf.
 God is een spoor dat gevolgd wil worden – wist Mozes al.

Maar dat 'levende Woord' – horen we in al de verhalen,
 en lezen we nog steeds in de krant van vandaag –
 komt in de wereld als een ongenode gast, als ongewenste vreemdeling,
 voor wie geen plaats was en die meteen al dakloos was.
 Hij moest ook met zijn ouders nog op de vlucht slaan, werd een vluchteling.
 Hij was slachtoffer van het strengste asielbeleid ooit...
 De geboorteverhalen zijn eigenlijk kil en hardvochtig,
 ook al slaan wij ze plat met onze kerstromantiek.

Niemand heeft ooit God gezien. En dat is maar goed ook,
 anders zouden we vergeten hem te zoeken, mogelijk zelfs te herkennen
 in elkaar, in ieder mens die liefde te kort komt, in onszelf.
 Amen!